

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

2 Altera dat textum quo nosces jura Quiritum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. X. Quod sit ius militare.

Ius militare est belli inferendi solennitas, foederis faciendi nexu, signo dato egressio in hostem, vel pugnae commissio, item signo dato receptio: item flagitii militaris disciplina, si locus deferatur, item stipendiorum modus, dignitatum gradus, praemiorum honor: veluti cum corona, vel torques donantur, item praedae decilio, & pro personarum qualitatibus & laboribus a iusta divisio, ac principis portio.

C. XI. Quod sit ius publicum.

Ius publicum est in factis, & in sacerdotibus & in magistratibus.

C. XII. Quod sit ius Quiritium.

Ius Quiritium est proprie Romanorum, quod nulli tenent, nisi Quirites, id est Romani. In quo agitur de legitimis hereditatibus, de cretionibus, de tutelis, de usufructibus, quae iura apud nullum alium populum reperiantur, sed propria sunt Romanorum, & in eosdem solos constituta.

¶ Cretionibus] Antea legebatur, vel curationibus, vel de contractibus. Emendatum est ex codicibus Isidori tam impressis, quam manuscriptis. Quod autem sit cretio declarat Ulpianus in suis titulis. c. 22. & Isidorus eod. lib. 3. Erym. cap. 74. & Aciat. 3. distinet. c. 7.

DISTINCTIO II.

¶ Onstat autem ius Quiritium ex legibus, & plebiscitis & senatusconsultis, & constitutionibus principum, & edictis, & hoc responsi prudentium.

C. I. Quod sit Lex.

Lex est constitutio populi, qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt.

C. II. Quod sit Plebiscitum.

Plebiscita sunt, quae plebes tantum constituent: & vocantur h plebiscita, quod ea plebs sciat, vel quod sciscitatur, & rogat, ut fiant.

C. III. Quod sit Senatusconsultum.

Senatusconsultum est, quod tantam senatoris populi consulendo decernunt.

C. IIII. Quod sit Constitutio vel edictum.

Constitutio, & vel edictum est quod Rex, vel Imperator constituit vel edicit.

C. V. Quod sit Responsa prudentium.

Responsa prudentium sunt, quae iuriconsulti responderi dicuntur consulentibus, unde & responsa Pauli dicta. Fuerunt enim quidam prudentes, & arbitri aequitatis, qui institutiones & civiles iuris compositas ediderunt, quibus dissidentium lites contentionesque sopirent.

C. VI. Quae sint Tribunitiae vel consulares leges.

¶ Quidam etiam leges dicuntur ab iis, qui condiderunt, ut consulares, Tribunitiae, Iuliae, Corneliae. Nam & sub Octaviano Caesare successit consulibus Papius & Poppaeus legem tulere, quae a nominibus eorum appellatur Papii Poppaeae, continens patrum praemia pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoque Imperatore Falciidius Tribunus plebis legem fecit, ne quis plius extraneis in testamento legaret, quam ut quarta pars superesset hereditatis, ex cuius nomine lex Falciidia nuncupata est.

¶ Papius] Antea legebatur. Papius, & Pompejus, & pauculo post, Papii & Pompeja. Emendatum est ex manuscriptis exemplaribus Isidori. Nam in impressis innoterat error. Aciatus lib. 3. dist. cap. 3. In tabulis autem Capitolinis annorum DCCLXI. ex kalen. Jul. successit consulibus numerantur M. Papius, & Poppaeus.

a labori] orig. b. Isid. eod. l. c. 1. 4. Ius publicum ff. de iust. & iur. c. Isidor. ibid. c. 9. d. Ex Isidor. ibid. e. antea legebatur] ex edicto senatorum. f. Isid. eod. l. c. 1. e. 1. g. Isidor. eadem l. c. 11. h. vocata] orig. i. Isidor. eod. l. c. 1. 2. k. Isid. eod. l. c. 1. 3. l. antea legebatur] edidit. m. Isid. eod. l. c. 1. 4. n. al. constitutiones. d. Isid. ibid. c. 11.

¶ Extraneis] Haec dictio non est in Chronico Eusebii à D. Hieronymo latinitate donata, ac locupletata (unde hoc videtur sumpsisse Isidorus) neq. in leg. 2. 2. ad leg. Fal. ubi referuntur propria verba ipsius legi. Est tamen apud Isidorum etiam in codicibus manuscriptis.

C. VII. Quod sit Lex Satyra.

Satyra a verò lex est, quae de pluribus simul rebus loquitur, dicta a copia rerum, & quia satuitate: unde & satyram scribere est poemata variè condere; ut Horatii, Iuvenalis, & Persii.

¶ Satyra] In aliquot Graecorum manuscriptis codicibus, & uno Isidori legitur, Satura, de qua ita Festus: Satura est cibi genus ex variis rebus conditum; & est lex multis aliis conferta legibus: itaque in sanctione legum adscribitur; neve per futuram abrogato, aut derogato, & alia quadam in hanc sententiam.

C. VIII. Quod sint Rhodiae leges.

Rhodiae leges navalium commerciorum sunt ab insula Rhodo cognominatae, in qua antiquitus metatorum usus fuit.

DISTINCTIO III.

¶ Mnes haec species secularium legum partes sunt. Sed quia constituta alba est civilis, alia ecclesiastica, civilis vero sinesse, vel ex sole suo appellatur: quo nomine ecclesiastica constitutio appellatur, videlicet, Ecclesiastica constitutio, canonis nomine confertur. Quod autem sit canon, Isidorus in lib. 6. Erym. c. 6. declarat dicens.

C. I. Quod sit Canon.

Canon graece, Latine regula nuncupatur.

C. II. Unde dicatur regula.

Regula est dicta est, eo quod recte ducit, nec aliquando aliorum trahit. Alii dixerunt regulam dicunt, vel quod regat, vel quod normam recte vivendi praebet, vel quod distortum pravumque d corrigit.

¶ Perro canonem aliam sunt decreta Pontificum, alia statuta conciliorum. Conciliorum vero alia sunt universalis, alia provincialia. Provincialium alia celebrantur auctoritate Pontifici Romani, praesente videlicet legato sancta Romana ecclesia: alia vero auctoritate patriarcharum, vel primatum, vel metropolitanorum eiusdem provinciae. Haec quidem de generalibus regulis intelligenda sunt.

¶ Sunt autem quadam privatae leges tam ecclesiasticae quam seculares, quae privilegia appellantur. De quibus s. lib. Erym. cap. 11. Isid. ait.

C. III. Quod sit privilegium.

Privilegia sunt leges privatatorum, quasi privatae leges. Nam privilegium inde i dictum est quia in privato seratur.

¶ Privilegium] Cicero 2. l. de legibus habet: Majores nostri in privatos homines leges ferri noluerunt, in est enim privilegium. Verum non semper eadem notione hanc vocem usurpari solitam fuisse, Budaeus, & alii notant.

¶ Officium vero secularium, sive ecclesiasticum legem est, praecipere quod necesse est fieri, aut prohibere quod malum est fieri, vel permittere licita, ut praemium petere, vel etiam quaedam illicita, ut dare libellum repudi, ne fiant graviosa. Unde in eod. lib. c. 9. Isid. scribit dicens.

¶ Fieri] Quae sequuntur, in aliquot veteris codicibus sic habent: prohibere quod malum est fieri, permittere vel licita, ut praemium petere vel etiam quadam, &c.

C. IV. Quod sit officium legis.

Mnis autem lex aut permittit aliquid, ut vit fortis peccat praemium, aut veat, ut sacrum virginum nuptias nulli petere liceat: aut punit, ut qui exdem fecerit, capite plectatur: eius enim praemio, aut poena vita moderatur humana, divina i praecipit e ut [Diliges Dominum Deum tuum.]

¶ Divina] Hinc usque ad finem non sunt in codicibus a. al. Satura. Isidor. ibid. cap. 16. b. s. Isid. 17. c. Isid. ibid. d. pravum quid] orig. e. Deu. 6.